

Modulul PROIECTE ȘI PROGRAME EDUCAȚIONALE

-suport de curs-

INTRODUCERE:

Prezență comună în limbajul cotidian și în discursul media, **proiectele și programele de intervenție educaționale** (în special cele cu finanțare europeană) **sunt relativ puțin cunoscute** de către principalele categorii de actori menite să le dea viață, în primul rând datorită difuzării inadecvate a informațiilor despre aceste instrumente de dezvoltare (așa cum voi încerca să exemplific în cadrul ultimei teme a cursului).

În dezvoltarea acestui tip de proiecte și programe **cadrele didactice ocupă un loc privilegiat**, tocmai datorită faptului că au o la bază pregătirea pedagogică și acumulează experiență didactică într-o specialitate! Personal, am avut această “revelație” la începutul carierei didactice, când am constatat că între planificarea didactică și planificarea unui proiect există foarte multe elemente comune, diferența fiind de multe ori una terminologică. După această constatare, am scris și implementat proiecte de dezvoltare a serviciilor sociale și de asistență psihopedagogică (fiind de formație inițială psihosociolog), pentru ca treptat să îmi extind activitatea în domenii din ce în ce mai depărtate de profesia de bază (ajungând până la proiecte de infrastructură și protecția mediului). Treptat, mi-am conturat o a doua carieră, cea de consultant în proiecte europene, la care am convingerea că poate avea acces orice cadru didactic, dacă este hotărât să facă acest lucru!

Contextul actual este unul favorabil dezvoltării de proiecte de intervenție: de la 1 ianuarie 2014 este operațional un “super-program” european în domeniul educației, formării și tineretului, **Erasmus+**. Spre deosebire de programele anterioare, pe care le înglobează (inclusiv Comenius sau Leonardo da Vinci, familiare profesioniștilor din învățământul preuniversitar), procedurile administrative sunt mult simplificate și este încurajată abordarea transectorială. În ceea ce privește structura cursului, am reunit mai multe teme specifice dezvoltării comunitare prin educație și proiectelor de intervenție (*Politici educaționale și dezvoltare socială; Dezvoltarea comunitară și metode de intervenție; Proiecte și programe de intervenție educațională; Perspective și actori în proiectele de intervenție; Etapele unui proiect de intervenție ; Propunerea de finanțare a unui proiect de intervenție educațională – specific și componente; Piața finanțatorilor proiectelor și programelor de intervenție*), încercând să evit pe cât posibil suprapunerile cu cele prezentate în cadrul altor module componente ale programului de formare continuă **Managementul organizației școlare incluzive**. Pentru **evaluarea pe parcurs**, au fost incluse în text **casete care descriu aplicații la conținutul unității tematice** prezentate anterior. Acestea pot fi rezolvate, în general, pornind de la strategia, planul de dezvoltare și proiectele de intervenție proprii organizației școlare din care face parte cursantul.

În ceea ce privește **evaluarea finală la modulul Proiecte și programe educaționale**, aceasta va consta în susținerea unui test cu itemi obiectivi pe platforma e-Learning.

1. Politici educaționale și dezvoltare socială

La ora actuală, termenul de “politici educaționale” are un conținut bogat. Bogdan Voicu (2002, 567) observa că “eticheta de politică educațională este atașată unui spectru larg de probleme maticii având în centrul său procesul educațional, cu accent pe problemele sale pedagogice și de finalitate socială”.

Analiza politicilor educaționale include două componente bine individualizate:

- analiza procesului educațional, cu accent pe aspectele sale de natură pedagogică;
- factorii sociali care afectează procesul educațional, impactul întregului design instituțional asociat educației asupra comportamentului educațional al populației, precum și modul de rezolvare a dilemelor principale cu care se confruntă sistemul decizional în educație.

Prin raportare la sfera strategiilor educaționale, Sorin Cristea (2003, 64) definea politica educației ca “ansamblul deciziilor strategice stabilite de organizații sociale angajate în conducerea sistemului de învățământ la nivel de vârf (ministerul învățământului), teritorial (direcții/inspectorate școlare), local (unități școlare)”.

Același autor sublinia faptul că problema fundamentală pe care o implică orice politică a educației constă în optimizarea raportului dintre *direcțiile de dezvoltare* propuse sistemului și *resursele pedagogice* (informaționale, umane, didactico-materiale, financiare) existente într-un context social determinat spațio-temporar. Astfel privită, *politica educației* poate fi analizată din două perspective:

1) ca *domeniu special al activității de conducere* a sistemului de învățământ, delimitată și orientată în sens strategic. Astfel privită, politica educației este activitatea de elaborare a deciziilor strategice incluse în documentele oficiale elaborate la diferite nivele, cum ar fi: legea învățământului; capitolele despre educație din programele de guvernare; statutul personalului didactic; regulamente ale organizațiilor școlare (pe trepte și tipuri de școlarizare); planuri de învățământ, programe școlare, proiecte de dezvoltare a învățământului (pe domenii, teritorii, zone, localități, unități școlare); planificări ale cadrelor didactice (anuale, semestriale etc.). Toate aceste tipuri de documente au în comun faptul că se referă la trei elemente corelate: “a) țeluri sau preferințe; b) scopuri și mijloace; c) obiective de perspectivă sau direcții generale care servesc drept ghiduri pentru o acțiune cu rezultat imediat în cazuri specifice”.

2) ca *știință pedagogică (a educației)*, dezvoltată, în ultimele decenii, la nivel atât *interdisciplinar* (prin raporturile pedagogie – politologie), cât și *intradisciplinar* (în raport de: filozofia educației, sociologia educației, managementul educației, economia educației, planificarea educației). Din această perspectivă, *politica educației* are ca obiect de cercetare specific *analiza fundamentelor* (de ordin filozofic, economic, sociologic) care stau la baza *deciziilor strategice* asumate de factorii

responsabili, implicați în elaborarea finalităților educației la nivelul sistemului (implicit și al procesului) de învățământ (Cristea, 2003, 63):

a) *Fundamentele filozofice ale deciziilor de politică a educației țin de nivelul raporturilor dintre orientările valorice asumate și resursele pedagogice existente. Soluțiile corecte sunt cele care asigură rezolvarea politică a acestor raporturi dintr-o perspectivă filozofică optimă, de dublă natură: axiologică (cea care impune proiectarea finalităților la nivelul intereselor de maximă generalitate ale comunității educative) și etică (implică verificarea permanentă a gradului de valorificare a resurselor pedagogice existente, în contextul finalităților proiectate pe termen scurt, mediu, lung);*

b) *Fundamentele economice ale deciziilor de politică a educației sunt plasate la nivelul funcțiilor de conducere managerială (organizare-planificare, coordonare metodică, reglare-autoreglare) a sistemului de învățământ, fiind expresia unei planificări calitative a educației, tip de planificare care pune accent pe valorificarea optimă a investițiilor în educație, în contextul optimizării raportului dintre obiectivele propuse și rezultatele obținute;*

c) *Fundamentele sociologice ale deciziilor de politică a educației sînt plasate la nivelul proiectelor de schimbare globală a sistemelor de învățământ prin reformele școlare. Ca soluții strategice, reformele vizează optimizarea raporturilor dintre cerințele sociale și calitatea învățământului.*

În ceea ce privește relația între educație și dezvoltarea socială, Adrian Hastos (2007, 198-202) arată că școala poate fi un instrument de reducere a inegalităților structurale, de capacitate a cetățeniei active, de suport pentru integrare pe piața muncii și chiar o instituție de dezvoltare în sine:

Educația ca mijloc de reducere a inegalităților structurale.

Deși demersul anulării inegalităților de șanse prin educație pare mai degrabă unul utopic, în ultimele decenii au fost inițiate o serie de politici mai specific orientate spre asistarea grupurilor defavorizate, aflate în situații de realizare școlară precară.

În România, riscul major de abandon școlar este prezent la familiile nevoiașe și mai ales la băieții din mediul rural, copiii din familiile rome sau grupul celor cu nevoi speciale (Jigău, 2002 *apud* Hastos, 2007, 199). În cazul acestor grupuri-țintă, politicile educaționale trebuie îmbinate cu măsuri de natură socială.

Educația ca mijloc de capacitate a cetățeniei active

Persoana care este înzestrată cu resurse atitudinale și competențe în vederea rezolvării diferitelor

probleme sociale prin acțiune colectivă și care este aptă să fie un “agent al schimbării” este considerat a fi un “cetățean activ”. Școlile pot fi eficiente în promovarea atitudinilor și competențelor civice, cu condiția ca acestea să nu fie “doar un context neutru de familiarizare cu discursul civic, ci chiar locul de practicare a ideologiilor inclusive, democratice și participative. Din acest punct de vedere, crearea unui climat democratic în școală prin implicarea elevilor în procesul educațional la nivelul unității de învățământ sau al clasei este importantă, laolaltă cu exersarea abilităților participative prin angajarea în diverse activități extracurriculare” (Hastos, 2007, 200).

Școala și integrarea pe piața muncii

De foarte multe ori, sărăcia și excluziunea socială au drept cauză și o poziție inadecvată pe piața muncii, cauzată de calificări insuficiente. Soluționarea acestei deficiențe poate fi făcută prin:

- dezvoltarea serviciilor de consiliere în carieră, cu activități elaborate în funcție de dezvoltarea economică preconizată a localității / regiunii;
- promovarea educației continue și a educației adulților, recalificarea fiind de multe ori singura soluție viabilă pentru cei aflați în șomajul de lungă durată.

Școala ca instituție de dezvoltare

Astfel abordată, școala apare ca o instituție capabilă să mobilizeze resursele comunităților pentru soluționarea unor probleme colective. Pentru ca această mobilizare să fie posibilă, este necesară prezența unui management școlar eficient și a unei orientări sistematice spre comunitatea de apartenență.

Potențialul de dezvoltare al instituției școlare este concretizat prin programe și proiecte de intervenție, preferabil încadrate în cadrul unei strategii de dezvoltare (școlară, comunitară, regională, națională).

Folosirea termenilor *proiect* și *program* a generat întotdeauna polemici, acești doi termeni fiind utilizați diferit în spațiul european (Cojocaru, 2004, 25):

- în spațiul francofon se preferă termenul de *proiect*, considerat a fi cel mai potrivit pentru a delimita întregul proces de planificare a unor acțiuni viitoare;
- în literatura anglo-saxonă primează termenul de *program*, care desemnează tot o planificare a activităților, dar cu conotații pragmatice.

În România termenul de *proiect* este de regulă utilizat pentru a desemna demersul intelectual de concepere și planificare a unei anumite intervenții sociale, iar termenul de *program* este adecvat atunci când se pune accentul pe modul practic de aplicare a

proiectului (Cojocaru, 2004, 25).

2. Dezvoltarea comunitară și metode de intervenție

Comunitatea

În limbajul cotidian, termenul de “comunitate” are mai multe sensuri: **o colectivitate umană cu caractere, interese și norme de viață comune, constituită istoric și grupată într-un spațiu unic (cartier, sat, oraș, țară); un grup uman constituit pe diferite criterii (etnic, lingvistic, religios, etc.) sau chiar un ansamblu de țări legate prin înțelese comune** (de exemplu: Comunitatea Europeană, OPEC).

În toate aparițiile sale în cadrul limbajului cotidian “*cuvântul este utilizat cu referire la ideea că acolo este ceva comun unui grup sau părți a populației*” (Hawtin, Hughes și Percy-Smith, 1998, 33).

Termenul este pe cât de intens folosit, pe atât de greu de definit. A fost utilizat chiar **la un nivel maxim de generalitate, în încercarea de diferențiere a Occidentului față de Orient**. În primul spațiu s-ar dezvolta culturi care pun accentul pe individualitate și dezvoltarea acesteia, iar în al doilea ar fi cultivată cu precădere preocuparea pentru comunitate, a cărei interese prevalează asupra celor individuale. Dihotomia tradițională Occident □ Orient este însă una falsă, deoarece cele două spații nu sunt unitare din punct de vedere cultural, fiind alcătuite dintr-o multitudine de “**arii culturale**” (Nakamura, 1997, 13): “*zona în care un popor avansat din punct de vedere cultural și-a statornicit propria tradiție culturală, în felul său specific*”.

Multitudinea de sensuri și conotații ale “comunității” face practic imposibilă o definiție cuprinzătoare, care să fie acceptată pe deplin măcar în cadrul unei singure “arii culturale”. O serie de elemente sunt comune și poate fi urmărită chiar o istorie a ideilor asupra acestui subiect, în cadrul a ceea ce se subsemnează de regulă sintagmei “**cultură europeană**”: **ariile culturale din spațiul geografic al Europei și iradierile acestora pe alte continente**.

Pentru Piero Amerio (Zani și Palmonari, 2003) conceptul de comunitate este o construcție a romantismului german, deși originile acestuia ar putea fi descifrate cu mult înainte “*prin scolastica și patristica medievală până la gândirea greacă*”.

Datorită lui Ferdinand Tönnies (1887, “*Comunitate și societate. Categoriile fundamentale ale sociologiei pure*”) conceptul a ajuns în centrul atenției. Sociologul german formula distincția între “*Gemeinschaft*” (“comunitate”), unde indivizii se contopesc într-o totalitate și “*Gesellschaft*” (“asociație”, “societate”), unde interesele personale orientează conduitele sau comportamentele (Ferreol, p. 41) Studiul comunității nu a fost niciodată scutit de inferențe politice (Boudon...,1996,

62). La început, a avut o puternică intenție reformistă (F. Le Play, H.H. Stahl, etc) dezvoltarea analizei psihosociologice fiind însoțită de căutarea unui ideal de integrare socială.

“Problema” comunității constă tocmai în **“folosirea duală”** a acestui termen în societatea contemporană: *“atât ca o prescurtare pentru servicii sau organizații care sunt situate și organizate la nivel local cât și ca o ideologie ce exprimă noțiunile accesibilității, autorității locale, solidarității sociale și împărțirii beneficiilor”*. (Jones, 1994, 131)

În general, **“comunitatea” este văzută într-o lumină pozitivă și evocă apropierea și căldura relațiilor interumane** (Hawtin..., 1998, 34). Deși există, fără îndoială, comunități în care aceste sentimente sunt prezente, în multe cazuri sunt necesare eforturi reale pentru a dezvolta “spiritul comunității”.

Acest efort pare a fi în continuare necesar în cazul României postdecembriste. În ultimul timp s-a produs **o descentralizare mai degrabă a responsabilităților decât a resurselor** „pornită mai degrabă din lipsa de competență a guvernanților de la nivel central în a rezolva problemele sociale ale tranziției decât din nevoia de dezvoltare a comunităților sau din presiunile acestora” (Zamfir și Preda, 2000, 7).

Descentralizarea nu echivalează cu reclădirea peste noapte a spiritului comunitar, a cărui esență pare să fi fost grav afectată în deceniile de totalitarism - în care orice fel de inițiativă locală risca să fie privită ca o abatere de la “linia conducătoare”. Desigur, nu este singura explicație, ar putea fi evocate și migrațiile masive, industrializarea în ritm alert ș.a.m.d. – o serie întreagă de factori care produc anomie socială.

Dezvoltarea comunitară

Dumitru Sandu (2005, 15) definea dezvoltarea comunitară (DEVCOM) ca “schimbări voluntare în, prin și pentru comunitate”, caracterizând conceptul pornind de la experiența practicii în România postdecembristă:

“În principiu, nu poate exista dezvoltare comunitară fără satisfacerea celor patru criterii anterior menționate de intervenție: la nivelul unui grup social (“în comunitate”) în folosul membrilor săi (“pentru comunitate”) și cu ajutorul lor (“prin comunitate”) voluntar sau semivoluntar. Esențială cred că este dimensiunea participativă legată de mobilizarea membrilor comunității O participare voluntară, lipsită de constrângeri presupune, în bună măsură, și dimensiunea de finalitate, de implicare în acțiune sau în schimbare pentru satisfacerea unor nevoi interne ale majorității membrilor grupului sau ale unora dintre aceștia care sunt percepuți ca fiind realmente într-o situație dificilă” (s.n.) (Sandu, 2005, 26-27).

Astfel definită, DEVCOM are o sferă largă de cuprindere, incluzând numeroase tipuri activități de intervenție care nu exclud din start cointeresarea și obținerea de beneficii, inclusiv materiale, fiind “o etichetă tolerantă pentru o familie, relativ dezorganizată de practici sau modele de intervenție locală care au sau tind să aibă ca rezultat «mai binele comunității»” (Sandu, 2005, 15).

Intervenția în comunitate

O descriere a “familiei” metodelor de intervenție comunitară practicate în România o face Viorel Stănică (2012, 76-78), care descrie următorul **set de metode de intervenție în comunitate**:

Ancheta socială: utilizată mai ales în etapa de început a DEVCOM (cu scopul cunoașterii comunității, a comportamentele indivizilor în comunitate, a atitudinile și credințele acestora, așa cum sunt ele văzute din exterior), dar și în etapa de evaluare a procesului de dezvoltare.

Această metodă de intervenție, este importantă “și ca acțiune în sine, deoarece poate mobiliza relațiile sociale dintr-o comunitate” (Stănică, 2012, 76).

Observarea : metodă de investigație calitativă, care presupune consemnarea de către agentul de dezvoltare comunitară a experiențelor la care participă în comunitate, sub forma unor note de teren.

Facilitarea comunitară este “procesul prin care agentul de dezvoltare comunitară colaborează sau ajută indivizi, grupuri de indivizi sau întreaga comunitate, în identificarea problemelor, găsirea soluțiilor și stabilirea căilor de acțiune pentru rezolvarea acestora”. Facilitarea este metoda adecvată în identificarea relațiilor din cadrul comunității, în realizarea profilului acesteia și în planificarea intervenției.

Mentoratul presupune o relație unu la unu, realizată fie de către un agent de dezvoltare comunitară experimentat sau de un trainer, care își asumă rolul de îndrumător sau de model. Reușita mentoratului depinde de clădirea încrederii și relației de conlucrare dintre mentor și liderul comunitar (beneficiarul mentoratului).

Instruirea (trainingul, formarea) intervenție de tip educațional într-un grup comunitar, având ca scop adaptarea comunității la schimbările (economice, sociale) din mediul extern și constă în livrarea de diferite programe educaționale, pe baza evaluării nevoilor de formare, ca răspuns la nevoile de dezvoltare a comunității.

Consultanța este “un serviciu profesional de asigurare de asistență sau sprijin calificat și specializat, acordat într-un mod obiectiv și independent grupurilor de lideri comunitari sau grupurilor de inițiativă, de către specialiști sau organizații, care în probleme specifice dezvoltării comunitare, de la cele de nivel strategic până la cele operaționale (acțiuni, proiecte, studii, analize, documentații)” (Stănică, 2012, 78).

De principiu, **consultanții recomandă soluții pentru diverse probleme și nu ar trebui să aibă un control direct asupra implementării proiectelor de intervenție**, implicându-se în implementarea soluțiilor doar atunci când li se solicită. Cu toate acestea, în România nu sunt puține

cazurile în care firmele de consultanță “produc” proiecte doar ca urmare a existenței unui program de finanțare, proiecte care au efecte minime în dezvoltarea comunitară. De exemplu, există astfel serii de proiecte (“clonate” pentru mai mulți beneficiari, în județe/regiuni diferite), prin care sunt achiziționate utilaje (de construcții, agricole etc.), doar pentru a fi mai apoi închiriate unor terți, fără a se produce astfel efectele benefice scontate (cum ar fi crearea de noi locuri de muncă).

3. Proiecte și programe de intervenție educațională

Analizând evoluția istorică a proiectelor și programelor, Dragoș Jaliu (2007, 7-10) nota că termenul de “proiect” a fost utilizat prima dată în secolul XIV în arhitectură, iar managementul proiectelor a cunoscut o dezvoltare mai pregnantă în a doua jumătate a secolului XX, în contextul dezvoltării programelor militare (de înarmare și de cucerire a spațiului cosmic, în contextul “războiului rece”). La sfârșitul anilor '70 dezvoltarea de proiecte a devenit o practică curentă și în cadrul întreprinderilor private.

La ora actuală, **un proiect** (indiferent de domeniul în care se desfășoară) are următoarele **caracteristici proeminente:**

- *satisface o nevoie specifică (singulară) și particulară* (nu este un atribut al producției de serie);
- *are un obiectiv autonom*, adică prezintă un început bine determinat și o finalitate proiectată;
- *în general aduce ceva nou* sau - cel puțin - poate aduce o noutate în cadrul organizației care îl implementează.

Astfel, orice proiect are un scop specific, în baza căruia poate fi ușor identificat. **Fiecare proiect este unic**, probabilitatea de a se repeta (aceeași echipă, aceleași condiții, aceleași rezultate) fiind practic, zero.

Fiecare proiect reprezintă un demers unic, *"deoarece toate proiectele prezintă anumite particularități care le diferențiază de restul. Nici un proiect nu se aseamănă cu altul, având obiective diferite, resurse diferite, timpul (perioada) în care se desfășoară și care imprimă anumite caracteristici unui proiect este diferită, echipa care îndeplinește activitățile pe care le presupune proiectul este diferită"* (Jaliu, 2007, 8).

Prezența unor elemente care se repetă în cadrul mai multor proiecte nu schimbă fundamentul unic al acestora. Unicitatea proiectului dă naștere la incertitudini și riscuri. Cu cât proiectul este mai diferit, cu atât este mai greu pentru organizație să formeze o echipă care să aibă aptitudinile necesare

pentru îndeplinirea proiectului.

Există foarte multe definiții ale proiectului. O definiție generală ar fi aceea de “*un set de activități specifice pentru atingerea unui scop sau a unui obiectiv*”.

În accepțiunea Comisiei Europene (2005), proiectul este *o succesiune logică de activități coordonate și controlate, de natură diferită, realizată într-o manieră organizată metodic și progresiv, având constrângeri de timp, resurse și cost, destinat obținerii de noi rezultate, necesare pentru îndeplinirea unor obiective clar definite.*

Orice proiect (concretizat printr-o cerere de finanțare) ar ar trebui să facă parte din parte din strategia de dezvoltare a organizației (școlare), iar propunerea de finanțare reprezintă doar o prezentare succintă a proiectului pentru atragerea de fonduri. În acest context trebuie reținut faptul că proiectul de intervenție nu se confundă cu o propunere de finanțare, care este realizată de regulă în cadrul unui program de finanțare (european, național, privat), care definește condițiile generale de acordare a finanțării și modul practic de aplicare a proiectului (în cazul în care cererea de finanțare a fost acceptată).

În contextul finanțărilor europene, termenul de “program” se referă la un set de obiective generoase, care se pot extinde mult mai mult în spațiu și timp și cuprinde mai multe proiecte (de exemplu, un program de modernizare a infrastructurii educaționale poate cuprinde proiecte guvernamentale de susținere a proiectelor de dezvoltare a școlilor din mediu rural, proiecte de informatizare a unei anumite categorii de unități școlare etc.). Programul este în acest context o măsură decisă de Comisia Europeană, transpusă într-un număr de activități, în favoarea unei țări sau (de regulă) a mai multor țări membre ale Uniunii Europene (sau alte țări, în condiții speciale), susținute printr-un angajament financiar suportat din bugetul Comisiei Europene.

Programul (de finanțare europeană) este transpus în practică de un grup de proiecte, coordonate pentru a obține un beneficiu, care nu ar putea fi obținut dacă s-ar executa fiecare proiect în mod individual. Diferența proiect / program în contextul finanțărilor europene este dată de scopul urmărit: *scopul unui proiect constă în realizarea unor elemente de rezultat stabile, folosind un minimum de resurse, pe când scopul unui program este utilizarea optimă a resurselor pentru realizarea de beneficii maxime.*

În cadrul programelor de finanțare (europene, naționale sau din surse private) o serie de proiecte sunt definite ca de “intervenție comunitară”, deoarece vizează un scop care ține de sfera DEVCOM (vz. supra), indiferent de forma și de tipul activităților propuse. De aceea, acest tip de proiecte sunt finanțate atât în cadrul Programului Erasmus+ (“mega-programul” european din domeniul educației, tineretului și sportului, descris succint mai jos) dar și în cadrul altor programe de finanțare (POS DRU, PNDR, SEE Grants etc.).

De menționat în acest context este faptul că **în cadrul programelor europene active la acest moment diferitele componente și sub-programe sunt cunoscute sub diferite denumiri**, cum ar fi “acțiuni-cheie” (în cadrul programului Erasmus +) “axe” și “măsuri” (Programul Național de Dezvoltare Rurală), “axe prioritare” și “domenii majore de intervenție” (Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane) etc.

De aceea, identificarea unui program în care să fie dezvoltat un proiect de intervenție adecvat necesităților unei organizații este mult facilitată de **cunoașterea prealabilă a pieței finanțatorilor din acest domeniu** (descrisă succint în ultimul capitol).

Aplicații :

Aplicația 1: Menționând tipul de unitate de învățământ în care vă desfășurați activitatea, identificați și descrieți trei proiecte considerate prioritare pentru organizația dvs.!

Aplicația 2: Pentru proiectele descrise la Aplicația 1, argumentați unicitatea acestora, (pornind de la informațiile prezentate în suportul de curs, paginile 11-12),

Aplicația 3: Argumentați de ce proiectele prioritare descrise la Aplicația 1 pot fi încadrate în sfera DEVCOM (pornind de la caracteristicile DEVCOM prezentate în suportul de curs).

4. Perspective și actori în proiectele de intervenție

Fiecare proiect poate fi privit din perspective diferite, în funcție de actorii implicați:

- *perspectiva proiectului însuși* (a obiectivelor, activităților, rezultate anticipate ale acestuia);
- *perspectiva organizației care derulează proiectul* (ex. școala, comunitatea locală, ONG-ul etc.);
- *perspectiva grupului țintă* (elevii, profesorii, părinții etc.);
- *perspectiva mediului instituțional* (compus din diversele organizații care sunt afectate sau care influențează proiectul într-un fel sau altul). Aceste patru perspective pot fi reprezentate grafic prin următoarea figură (D. Pupovci, 2004, 2-4)

Grupul - țintă

Mediul instituțional

Proiectul

Organizația

Același “tot” (reprezentat prin figura geometrică de mai sus – un tetraedru - care cuprinde proiectul, organizația, grupul țintă și mediul organizațional) arată de fiecare dată diferit atunci când îl privim dintr-o altă perspectivă (alt colț al figurii geometrice):

Organizația (în cazul proiectelor educaționale, o organizație de tip școlar sau alte tipuri de organizații educaționale, cum ar fi centre educaționale gestionate de ONG-uri, cluburi ale elevilor etc.) este cea care oferă cadrul de desfășurare al proiectului (cadrul juridic, resursele umane și materiale etc.);

Proiectul se situează în cadrul unei organizații căreia îi folosește resursele disponibile în vederea realizării unui scop formulat în mod precis. Resursele provin nu numai din interiorul organizației dar și din alte părți ale lumii exterioare, cum ar fi celelalte organizații sau grupul țintă. Toate activitățile proiectului se folosesc de resurse pentru a obține rezultate măsurabile într-un segment particular al lumii exterioare.

Influența principală a proiectului este resimțită de către **grupul-țintă**. Ținând cont de faptul că proiectul furnizează anumite servicii particulare, grupul țintă este format din acele persoane care ar trebui să beneficieze direct de aceste servicii. Ei sunt utilizatorii proiectului. De menționat este faptul că interesul celor ce dau banii pentru proiect poate fi diferit de interesele celor care beneficiază direct de serviciile oferite. Proiectul trebuie să satisfacă ambele categorii de interese, fără a le confunda.

Într-o oarecare măsură proiectul trebuie să țină cont și de interesele altor actori și organizații cu care este necesară o anumită formă de colaborare în vederea satisfacerii grupului țintă, dar și de cele ale organizațiilor care furnizează resurse sau servicii contractuale, ale grupurilor sociale care interacționează cu grupul țintă sau sunt afectate de schimbările din cadrul acestuia și ale altor organizații sau instituții active în același domeniu sau care se află în concurență cu proiectul pentru aceleași resurse financiare sau de altă natură.

Toate acestea evidențiază importanța analizei **mediului instituțional** și a percepției din cadrul acestui mediu asupra proiectului, a organizațiilor care îl promovează și grupurilor țintă vizate. Acest mediu este compus din diferite organizații, instituții, grupuri sociale, fiecare având un punct de vedere specific asupra proiectului.

Principala concluzie de ordin aplicativ a prezentării diferitelor perspective și categorii de actori implicați în derularea proiectelor este că faptul că **“Toate proiectele trebuie planificate...** Planul ar trebui să fie elaborat împreună de către persoanele care au responsabilități în proiect. “Planificare împreună” sau “planificarea participativă” face ca toate persoanele aflate în legătură cu proiectul și muncile implicate, să înțeleagă și să fie de acord cu privire la ce și cum trebuie făcut” (Pupovci, 2004, 4-5).

Numai **planificarea participativă** poate integra punctele de vedere diferite (care adesea sunt conflictuale) sub forma unui plan cu un grad ridicat de coerență logică. Acest mod de abordare aduce odată cu coerența logică și o mai bună utilizare a resurselor disponibile, conducând la o eficacitate generală crescută. De exemplu, în momentul în care începe implementarea proiectului, vom exista mult mai puține “frecușuri” între diferitele grupuri implicate în derularea proiectului.

Planificarea participativă produce rezultate superioare altor modalități de concepere a proiectului: elaborarea sa de către o singură persoană / grup de decizie, apelul exclusiv la consultanță externă etc. Aceste modalități unidireționale de elaborare a proiectelor educaționale conduc la neînțelegeri, generează relații superficiale și cel mai adesea ridică probleme de implementare. Realizarea consensului în grupul de planificare cu privire la diferitele probleme care apar nu este ușor de obținut, dar este un demers care produce multiple efecte benefice: odată ce s-a realizat consensul vom avea drept rezultat un proiect de calitate superioară și un plan de implementare mai bun.

Aplicații :

Aplicația 4: Descrieți (cantitativ/numeric și calitativ) grupul-țintă al proiectelor prioritare identificate și descrise în cadrul Aplicației 1.

Aplicația 5: Exemplificați (cu referire la organizația dvs.) ce categorii de persoane nu ar trebui să lipsească de la planificarea participativă a unui proiect prioritar pentru o organizație școlară!

5. Etapele unui proiect de intervenție

În “viața” unui proiect de intervenție comunitară se pot descrie patru faze (etape), care în principiu, se circumscriu ciclului managerial al unui proiect: concepție; planificare; implementare și încheiere. Conținutul fazelor proiectelor de intervenție este prezentat în suportul de curs realizat de *Organizația Națională “Cercetașii României”* (2000), fiind redată în prezenta secțiune (cu adaptările impuse de specificul proiectelor educaționale desfășurate în comunitate, cele care interesează în mod direct cadrele didactice, participanții la acest modul de formare continuă):

1. CONCEPȚIE:

- ◆ Identificarea problemei și definirea scopului proiectului;
- ◆ Formularea obiectivelor;
- ◆ Estimarea surselor financiare necesare;
- ◆ Pregătirea propunerii de proiect.

2. PLANIFICARE:

- ◆ Realizarea unei planificări și a unui buget al proiectului;
- ◆ Alocarea resurselor (umane, materiale, financiare, de timp și informaționale);
- ◆ Formarea echipei de proiect.

3. IMPLEMENTARE

- ◆ Pregătirea și derularea activităților;
- ◆ Monitorizarea permanentă a costurilor și activităților;
- ◆ Evaluarea periodică a proiectului;
- ◆ Realizarea rapoartelor intermediare.

4. ÎNCHEIERE

- ◆ Încheierea tuturor angajamentelor și contractelor legate de proiect;
- ◆ Evaluarea finală;
- ◆ Realizarea rapoartelor finale.

I. CONCEPȚIA:

Problema

Orice proiect educațional desfășurat în comunitate are ca drept scop o schimbare în bine a situației beneficiarilor proiectului. Situația de la sfârșitul proiectului poate reprezenta fie soluția finală dorită pentru problemă, fie soluția parțială - dar realistă - care poate fi atinsă cu resursele limitate avute la dispoziție.

Scopul proiectului

Scopul este stadiul în care dorim să ajungă problema în urma proiectului. Pentru formularea acestuia au fost formulate următoarele recomandări:

- Enunțul scopului trebuie să fie scurt și concis;
- Scopul trebuie formulat fără utilizarea conjuncției ”și” pentru a despărți două propoziții (caz în care este vorba în fapt de două scopuri).

Obiectivele proiectului

Un obiectiv este ***un rezultat scontat ce trebuie obținut în efortul de atingere a scopului.*** Obiectivele sunt pașii care trebuie făcuți pentru a ne apropia de scop.

Enunțarea obiectivelor trebuie făcută astfel încât să se evite confuzia cu ***metodele, care descriu cum se îndeplinesc obiectivele.*** Obiectivele reprezintă o finalitate, în timp ce metodele reprezintă un drum: un obiectiv nu este ceea ce vrei să faci, ci ceea ce vrei să obții prin ceea ce faci. Cea mai bună regulă de deosebire a obiectivului de metodă este următoarea: dacă există un singur mod de a îndeplini obiectivul enunțat, probabil că, de fapt, a fost enunțată o metodă.

De asemenea, pentru ca un obiectiv să fie corect definit el trebuie să fie SMART (S- specific, M-măsurabil, A-ușor de Atins, R-realistic, T-definit în Timp).

Grupul-țintă

Reprezintă persoanele sau categoria de persoane căreia i se adresează proiectul.

Beneficiarii

Reprezintă persoanele sau categoria de persoane care vor avea de câștigat în mod direct sau indirect, de pe urma proiectului. Ei pot fi aceiași cu grupul-țintă sau pot diferi de aceștia.

II. PLANIFICAREA

Planificarea în timp a activităților **urmărește stabilirea dependențelor între activități și succesiunea optimă a acestora și estimarea duratei reale a fiecărei activități, precum și identificarea resurselor necesare.**

Planificarea activităților se realizează prin parcurgerea următorului ***algoritm:***

1. Pentru fiecare obiectiv al proiectului, se decide strategia optimă de atingere a acestuia și acțiunile pe care le implică;
2. Pentru fiecare acțiune, se descriu activitățile elementare pe care le presupune;
3. Pentru fiecare activitate se estimează durata și resursele necesare;

4. Se ordonează activitățile în succesiunea lor logică, cu mențiunea că unele activități pot avea loc în paralel.
5. Unele activități pot depinde de aceași resurse sau de rezultatul altor activități. Ca atare, acestea trebuie reordonate într-o succesiune corectă.
6. Se stabilesc limitele de timp în care o activitate poate avea loc.

III.FAZA DE IMPLEMENTARE

În faza de implementare a proiectului este necesar a se stabili dacă sunt atinse obiectivele, dacă este respectată programarea activităților și dacă nu se depășesc resursele alocate. Exercițarea controlului vizează în special gestiunea timpului și controlul costurilor.

a. Controlul timpului:

Motivul principal invocat pentru nerespectarea timpului este cel mai adesea *aparitia de factori neprevăzuți* în perioada de planificare a proiectului. *Alți factori* care provoacă întârzieri sunt:

- Nerespectarea termenelor pentru activitățile propuse;
- Prea multe "sarcini aproape gata" efectuate;
- Prea multe "acțiuni prioritare" pe listă, ceea ce are ca efect incoerența acțională;
- Un număr prea mare de întâlniri "extraordinare" ale echipei.

Aceste probleme și altele legate de gestiunea timpului, pot fi *rezolvate prin*:

- Evaluare permanentă;
- Acțiuni corective la timpul potrivit;
- Negociere în cadrul și în afara echipei proiectului;

- Acordarea de suficientă libertate managerului de proiect;
- Sprijin pentru proiect din partea restului organizației.

b. Controlul costurilor:

Folosirea corectă a resurselor financiare și respectarea bugetului sunt **responsabilități de bază a managerului de proiect**. Pentru exercitarea acestei atribuții sunt necesare trei cerințe de bază:

1. *bugetul inițial a fost bine gândit;*
2. *bugetul este continuu monitorizat pe parcursul proiectului;*
3. *nivelul de responsabilitate și limitele de autoritate privind cheltuielile proiectului sunt bine clarificate pentru toți membrii echipei.*

Dacă proiectul intră în criză financiară există mai multe **alternative de acțiune**:

- *suplimentarea veniturilor proiectului* (de regulă, prin accesarea celorlalte surse de finanțare);
- *realizarea parțială a obiectivelor;*
- *nerespectarea calității propuse;*
- *nerespectarea planificării în timp;*
- *oprirea proiectului.*

În general, **aceste modalități de acțiune depășesc nivelul de autoritate al managerului de proiect**, presupunând în general acordul finanțatorului sau măcar al organizației care derulează proiectul.

Ceea ce se află la îndemâna managerului și echipei de implementare sunt **procedurile de monitorizare** prin care este posibilă atât prevenirea, cât și gestionarea situațiilor de criză apărute în faza de implementare.

IV. FAZA DE ÎNCHEIERE

La sfârșitul proiectului este necesară **o evaluare privind succesul proiectului**, Un proiect poate fi considerat de succes dacă acesta este realizat la timpul prevăzut , cu resursele alocate și la nivelul de performanță dorit.

Evaluarea propusă va trebui să răspundă la toate aceste elemente. Pentru acesta trebuie să stabilim, încă de la început o schemă de evaluare a proiectului, schemă ce presupune stabilirea unor criterii, indicatori și standarde de performanță și calitate. Evaluarea se concentrează asupra a **patru aspecte principale**:

- *resurse investite;*
- *activități desfășurate;*
- *rezultate obținute;*

- *impactul realizat.*

Ca **metode de evaluare** pot fi folosite:

- Observarea directă și indirectă;
- Chestionare;
- Discuții și interviuri, etc.

Aplicații:

Aplicația 6: Descrieți fazele unui proiect educațional desfășurat în comunitatea dvs., pornind de la fazele unui proiect, descrise în suportul de curs (p.17)!

Aplicația 7: Cu referire la proiectul descris la Aplicația 6, descrieți o modalitate alternativă de încheiere, diferită de cea reală.

6. Propunerea de finanțare a unui proiect educațional – specific și componente

Propunerea de finanțare este doar unul dintre instrumentele de colectare de fonduri / resurse materiale (pe lângă: donații, contribuții, sponsorizări, activități aducătoare de venit, subvenții de stat, cotizații, evenimente speciale etc.). Ca atare, **finanțarea unui proiect nu se reduce doar la redactarea de propuneri de finanțare**, ci trebuie să includă și alte instrumente menite să asigure resurse materiale (pentru asigurarea cofinanțării, pentru plata TVA etc.). Descrierea specificului propunerilor de finanțare și a componentelor sale este făcută în ghidul redactat de ONG-urile Ecotop Oradea și Clubul Ecologic Transilvania. (2006), document în baza căruia a fost redactată această secțiune (cu adaptarea conținutului la specificul cursului și cu adăugarea de exemple).

Propunerea de finanțare este o solicitare de sprijin (bani sau ajutor tehnic) adresată de obicei în scris sub forma unei **cereri de finanțare** destinată unui finanțator (autoritate de implementare a programelor europene, fundații, fonduri guvernamentale etc.).

Propunerea este formulată (cu foarte puține excepții) prin utilizarea unui format prestabilit impus de către potențialul finanțator. O propunere de finanțare bine redactată **îl va informa pe finanțatorul potențial:**

- de ce aveți nevoie de bani;
- de câți bani aveți nevoie;
- cum și când îi veți folosi;
- ce schimbări va aduce implementarea proiectului;
- cum veți evalua schimbarea;
- cum puteți inspira încredere că veți folosi finanțarea;
- ce avantaje oferiți donatorului potențial în urma finanțării primite.

Există o serie de avantaje certe ale oferirii finanțărilor pe baza propunerilor/apelurilor de finanțare:

- oferă **posibilitatea consultării cu finanțatorul**, care poate veni cu propuneri;
- **ajută la planificarea activității organizației** care solicită fonduri;
- oferă **posibilitatea obținerii unei sume mari de bani** dintr-o dată;
- este **o posibilitate relativ comodă de a obține fonduri** (stând la birou), nu necesită efort suplimentar (cum ar fi de exemplu cel cerut de organizarea unei campanii de strângere de sponsorizări de la firmele din comunitate).

De asemenea, pot fi menționate o serie de **dezavantaje ale propunerilor / apelurilor de finanțare:**

- **sunt delimitate anumite domenii în care se acordă finanțări**, existând puțină flexibilitate în finanțarea altor domenii (deși, de regulă, în cadrul documentelor care prezintă domeniile de activitate finanțabile, enumerarea lor se încheie cu formulări de tipul “și alte activități similare”,

rareori sunt finanțate activități care nu sunt menționate în mod explicit);

- **banii câștigați pot fi utilizați numai în programul descris în cerere** (și nu pot acoperi alte necesități legate de funcționarea organizației sau plății stimulative a personalului implicat);

- **evaluările proiectelor se pot prelungi mult în timp** (în cazul diferitelor programe europene post-aderare operaționale în prezent perioada medie de evaluare variază între 3 luni și peste 1 an, existând și exemple negative, de scheme de finanțare anulate datorită lipsei de transparență în acordarea fondurilor sau a fraudelor înregistrate);

- trebuie să se efectueze o **raportare continuă către finanțator**, uneori în formate care nu corespund activității curente a solicitantului de fonduri sau al organizațiilor cu care acestea lucrează (de exemplu, este dificilă obținerea unei adrese din partea unităților Trezoreriei pentru deschiderea unui cont IBAN, deși acest document este solicitat în mai multe programe de finanțare europene).

Încă de la începutul elaborării propunerii de finanțare trebuie conștientizat faptul că **finanțatorul este cel care stabilește regulile pe baza cărora așteaptă să fie efectuat proiectul de intervenție comunitară** pe care îl va finanța.

Propunerea de finanțare este o promisiune și un angajament: solicitantul promite că va rezolva o problemă și se angajează ca o va face urmând planul descris în propunerea de finanțare propus. **Promisiunea și angajamentul sunt de natură morală** (în cadrul cererii de finanțare), **dar, odată obținută finanțarea, ele capătă caracter legal** (ca parte a contractului de finanțare).

7. Piața finanțatorilor proiectelor și programelor de intervenție

Programele operaționale europene

În momentul redactării prezentului suport de curs (februarie 2015), piața finanțatorilor proiectelor și programelor de intervenție este într-o perioadă de evidentă stagnare (prin comparație cu anii precedenți) și reorganizare, ca urmare a încheierii exercițiului bugetar precedent (2007-2013), pentru principalele programe operaționale de finanțare europeană. Practic, noile proceduri de administrare a fondurilor europene pentru exercițiul bugetar 2014-2020 sunt încă în etapa de definitivare, pentru toate programele operaționale europene.

Consultând descrierea sistematică și oficială a programelor operaționale (disponibilă pe siteul Ministerului Fondurilor Europene, la <http://www.fonduri-ue.ro/documente-programare/programe-operationale>), se poate constata că la începutul anului 2015 cvasitotalitatea programelor de acest tip sunt ori inactive, ori se derulează ultimele proiecte finanțate din exercițiul bugetar precedent, 2007-2015 (de cele mai multe ori, datorită unei prelungiri a termenelor inițiale de lansare și depunere a cererilor de finanțare).

Putem exemplifica aici cu Programul Național de Dezvoltare Rurală, sunt disponibile deja informații despre structura programului de finanțare pentru perioada 2014-2020, la <http://www.madr.ro/ro/programare-2014-2020-pndr.html>. Proiectele din sfera DEVCOM pot fi încadrate în cadrul Măsurii 7: *Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale*, în cadrul cărora vor putea fi finanțate și următoarele proiecte din sfera educației (vz.: http://www.madr.ro/ro/programare-2014-2020-pndr/fisele-masurilor-pndr-2014-2020/download/1080_1aad5434e9ba2b8e2dcba0cbe9b26324.html). Fac obiectul acestei măsuri următoarele tipuri de investiții în infrastructura educațională:

- a) **înființarea și modernizarea (inclusiv dotarea) grădinițelor și a creșelor**, inclusiv demolarea, în cazul în care expertiza tehnică o recomandă;
- b) **extinderea și modernizarea (inclusiv dotarea) instituțiilor de învățământ secundar superior**, filiera tehnologică cu profil resurse naturale și protecția mediului și a școlilor profesionale în domeniul agricol;
- c) **înființarea și modernizarea (inclusiv dotarea) infrastructurii de tip after-school**, inclusiv demolarea, în cazul în care expertiza tehnică o recomandă.

Granturi SEE și Norvegiene

În contrast cu programele operaționale europene, finanțările acordate în cadrul Mecanismul Financiar SEE 2009 – 2014 de către trei state donatoare (Norvegia, Islanda și Liechtenstein) sunt în plină desfășurare – vz. siteul oficial al programului <http://www.eegrants.ro>, administrat de Ministerul Fondurilor Europene. De exemplu, în anul 2014 au putut fi depuse cereri de finanțare în cadrul

unui program care permite intervenții comunitare focalizate pe educație (RO10 "Copii și tineri în situații de risc și Inițiative locale și regionale pentru reducerea inegalităților naționale și promovarea incluziunii sociale").

De remarcat este faptul că **modul de administrare a acestor granturi este mai aproape de notele caracteristice ale DEVCOM** (vz. supra) decât multe programe operaționale europene, în primul rând prin promovarea activă a participării membrilor comunității. Exemplificând tot cu programul "Copii și tineri în situații de risc și Inițiative locale și regionale pentru reducerea inegalităților naționale și promovarea incluziunii sociale", acordarea unui grant la nivel local presupune ca o condiție *sine qua non* constituirea și implicarea unui grup de inițiativă a cetățenilor, în toate etapele derulării proiectului.

Programe private de finanțare

Provenite din inițiative de responsabilitate socială ale companiilor (de exemplu, mult mediatizat program "Țara lui Andrei"), din replicarea la noi a unor inițiative ONG de referință (cum ar fi Tech Soup Romania) sau din programe de finanțate ale organizații neguvernamentale autohtone sau cu activitate în România, finanțarea privată a proiectelor de intervenție comunitară este din ce în ce mai prezentă, dar cu o pondere încă redusă la noi, în comparație cu țările cu o democrație (mai) avansată.

Explicațiile sunt multiple, începând de la modul în care e legiferată sponsorizarea în România (punând pe același plan fiscal, de exemplu, sponsorizarea unei echipe de fotbal cu cea a unui centru social pentru persoane cu dizabilități), spre deosebire de alte țări, unde susținerea dezvoltării comunitare prin sponsorizări este încurajată prin bonificații la impozitare.

Programe de finanțare guvernamentale / locale

Acest tip de finanțare se manifestă mai ales sub forma fondurilor guvernamentale (Administrația Fondului pentru Mediu sau Fondul Cultural Național) și mai puțin prin programe de finanțare ale autorităților publice județene sau locale. Deși cadrul legislativ există de ceva ani, doar câteva județe au programe multianuale de acordare a fondurilor disponibile pentru proiecte DEVCOM (în domeniile cultural, sportiv sau servicii sociale) și doar în ultimii ani (în condițiile crizei economice) localitățile percep externalizarea serviciilor prin programe de finanțare ca o modalitate viabilă de acțiune.

Erasmus+

Program operațional de la 1 ianuarie 2014, în urma aprobării Parlamentului European din 19.11.2013, **Erasmus+ reunește sub forma unui singur program cele șapte programe ale Comisiei Europene din domeniile învățământului și educației** care funcționau la acea dată (Învățare pe Tot Parcursul Vieții, Tineret în Acțiune, Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink și

programul pentru cooperare cu țările industrializate).

Spre deosebire de celelalte programe operaționale europene (vz. supra), **Erasmus+ are deja un ghid oficial pentru perioada 2014-2020** (disponibil la http://www.anpcdefp.ro/userfiles/erasmus_plus_programme_guide_en14.pdf) și **un apel național de proiecte pentru 2015** (vz. http://www.anpcdefp.ro/userfiles/Apel_national_2015_ErasmusPlus_V3.pdf).

Informații detaliate despre acest program sunt disponibile pe pagina oficială a Agenției Naționale pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale (<http://www.anpcdefp.ro/>), autoritatea de administrare a programului Erasmus+ în România, precum și pe pagini de Facebook consacrate programului (<https://www.facebook.com/ErasmusPlusRO>); <https://www.facebook.com/pages/Erasmus-PLUS-Romania-2014-2020>).

Sunt disponibile **instrumente de facilitare a accesului la acest program**, de exemplu manual complet legat de softwareul prin care se pot administra proiectele (<http://www.anpcdefp.ro/userfiles/Erasmus+%20URF%20manual.pdf>) sau o pagină creată pentru căutarea de potențiali parteneri (<https://www.facebook.com/groups/erasmusplus.partners/>), pagină din care am preluat următoarele **echivalări ale termenilor utilizați în cadrul Erasmus+ cu programele de finanțare pe care acesta le înglobează în prezent:**

- Erasmus+: *Comenius = Activities related to School Education*
- Erasmus+: *Erasmus = Activities related to Higher Education & targeting Programme Countries;*
- Erasmus+: *Erasmus Mundus = Activities in relation to the Joint Masters Degrees*
- Erasmus+: *Leonardo da Vinci = Activities related to Vocational Education and Training*
- Erasmus+: *Grundtvig = Activities related to Adult Learning*
- Erasmus+: *Youth in Action = Activities related to Youth non-formal & informal Learning*
- Erasmus+: *Jean Monnet = Activities associated with the field of European Union studies*
- Erasmus+: *Sports = Activities related to the field of Sport*

Pornind de la faptul că participanții la acest modul de formare sunt cadre didactice, **Erasmus+ este programul cel mai ofertant pentru proiectele de intervenție în comunitate**, fiind focalizat pe domeniul educației și adresându-se în mod direct profesioniștilor din acest domeniu.

De aceea, am inclus la finalul suportului de curs **o succintă prezentare a programului Erasmus+**, alcătuită în baza consultării ghidului oficial (cel în limba engleză) și a unei prezentări disponibile on-line (Calotă, 2013):

Programul Uniunii Europene pentru educație, formare profesională, tineret și sport 2014-

2020 *ERASMUS* + înlocuiește programele derulate până în 2013 în aceste domenii (care urmăreau 50 de obiective distincte, prin 60 de acțiuni diferite), cu un singur program integrat care conține doar trei acțiuni cheie și două activități specifice (*Jean Monnet și Sport*).

Caracteristici generale ale noului program:

- Se mentine identitatea sectoarelor din programele anterioare, prin utilizarea brandurilor: Erasmus, Comenius, Leonardo daVinci, Grundtvig si Tineret, dar se incurajeaza proiectele transectoriale;
- Nu mai există candidaturi individuale, doar instituționale;
- Întreg procesul de candidare si selecție se face online;
- Toți candidații se vor înregistra în prealabil într-un registru unic la nivel european (o singură dată, la prima candidatura); în urma înregistrării vor primi un cod unic de organizație, pe care-l vor utiliza in toti cei 7 ani;
- Ca regulă generală, va exista un singur termen limită pe an la fiecare acțiune cheie, cu excepția proiectelor de tineret (ambele acțiuni cheie) care își păstrează trei termene limită pe an;
- Cu foarte puține excepții se vor folosi urmatoarele tipuri de finanțare simplificată: lumpsum (=costuri forfetare) și baremuri de costuri unitare;
- În consecință, rapoartele finale nu trebuie sa fie însoțite de facturi, chitante, alte documente financiare justificative;
- În schimb, toate proiectele trebuie să dovedească îndeplinirea obiectivelor și obținerea rezultatelor/produselor/impactului la un nivel calitativ cel puțin satisfăcător;
- Calitatea, impactul produs in instituție/local (măsurat), transferabilitatea rezultatelor în afara parteneriatului constituie cerințele principale ale Comisiei de la proiectele finanțate în Erasmus+
- Principiile co-finanțării si de non-profit se vor asigura implicit prin nivelul granturilor (deci nu se vor mai verifica prin documente)

În ceea ce privește componentele Erasmus+, acestea pot fi clasificate în funcție de adresabilitatea lor ca fiind fie de *o importanță majoră pentru cadrele didactice* (primele două acțiuni cheie, descrise în continuare) *sau mai puțin legate pentru pentru activitatea curentă a acestora* (Acțiunea cheie 3 – *Sprijin pentru reforma politicilor și cele două activități specifice – Jean Monnet și Sport*)

Actiunea cheie 1: Proiecte de mobilitate

Se finanțează mobilități ale profesioniștilor din sectoarele educație, formare și tineret (profesori, alte tipuri de personal didactic, formatori, lucrători de tineret - în general persoane care lucrează într-o / pentru o instituție / organizație cu scop educațional). Acțiunea cheie 1 are următoarele caracteristici:

- Caracteristicile mobilităților sunt în mare parte aceleași ca în programele valabile până în 2013;
- Perioada de mobilitate poate dura între 2 zile și 2 luni;
- Mobilitatea poate lua forma unei misiuni de predare/ formare la organizația parteneră, dezvoltare profesională prin participarea la un curs structurat, la job shadowing, plasament, ateliere de formare.
- O organizație poate candida la un proiect de mobilitate pentru personalul propriu, sau poate fi liderul unui consorțiu și candidează pentru a trimite în mobilitate personal din cadrul organizațiilor din consorțiu.

Principii de finanțare - Următoarele categorii de cheltuieli se vor finanța astfel:

- *transport- lumpsum* (pe categorii de distanță);
- *subzistență - lumpsum*, barem de costuri unitare (pe categorii de persoane și categorii de durată a mobilitatii);
- *costuri de organizare a mobilității- lumpsum per capita* (per participant);
- *taxe de curs – lumpsum*;
- *pregătire lingvistică* (în anumite condiții) – lumpsum;
- *costuri pentru nevoi speciale - costuri reale*.

Actiunea cheie 2: Cooperare pentru inovare și schimb de bune practici

Componente:

- *Parteneriate strategice transnaționale* - gestionate de Agenția Națională;
- *Alianțele pentru cunoaștere și Alianțele sectoriale* – gestionate de Agenția Europeană;
- *Proiecte pentru dezvoltarea capacității instituționale* (cu țările terțe) – gestionate de Agenția Europeană;

Parteneriatele strategice transnaționale

- *Continuă parteneriate multilaterale centralizate* (Comenius, Erasmus, Gruntvig, Leonardo da Vinci) sau parteneriatele descentralizate.
- *Permit o mare flexibilitate a tipului de parteneri implicați*, se încurajează abordările

cross-sectoriale;

- *Finantarea va fi simplificată, utilizând în cea mai mare parte sume forfetare și baremuri de costuri unitare;*

- *Durata va fi în general de 2-3 ani cu un minim de 6 luni pentru proiectele de tineret*

O varietate foarte mare de activități care pot fi realizate:

- **Dezvoltare, testare, adaptare și adoptare/implementare a unor practici/metode inovatoare în educație sau formarea profesională;**

- **Facilitarea recunoașterii și certificării abilităților și competențelor dobândite în contexte formale, nonformale și informale (referiri la EQF/NQF, ECTS, ECVET, Europass);**

- **Inițiative care dezvoltă implicarea socială și spiritul antreprenorial;**

- **Inițiative de cooperare între autorități locale/regionale pentru dezvoltarea sistemelor de educație, formare, tineret și integrarea lor în strategia de dezvoltare locală/regională.**

- **Crearea de module de curs sau formare, programe de studiu sau curricula comune (inclusiv pentru formarea lucrătorilor de tineret);**

- **Crearea de metode și instrumente pentru îmbunătățirea managementului / leadership-ului instituțiilor de educație/ formare, tineret, inclusiv prin peer-learning;**

- **Programe intensive;**

- **Realizarea de anchete, studii, cercetări, analize comune pe o temă cheie din educație, formare sau tineret (în legătura cu strategia EU 2020);**

- **Cooperare între instituțiile de educație/formare și întreprinderi pentru adaptarea ofertei de formare la piața muncii;**

- **Mobilități ale personalului sau studenților/elevilor/tinerilor de scurtă sau de lungă durată care contribuie direct la realizarea obiectivelor proiectului;**

- **Organizarea de conferințe naționale sau transnaționale cu scopul de a disemina rezultatele/produsele către stakeholders din afara parteneriatului;**

Principii de finanțare - Următoarele categorii de cheltuieli se vor finanța astfel:

- *managementul și implementarea proiectului* - lumpsum lunar, diferentiat coordonator/partener;

- *salarii/onorarii pentru producerea “rezultatelor intelectuale”*- costuri unitare / zi de lucru;

- *organizarea conferințelor de diseminare* – lumpsum - cost unitar pe participant (subzistență);

- *mobilități legate de obiectivele proiectului:* costuri unitare lumpsum pentru transport și subzistență (pe categorii de personal și pe tipuri de durată);

- *costuri excepționale* –subcontactări de servicii sau achiziții – costuri reale;

- costuri pentru nevoi speciale - costuri reale.

Grantul va fi menținut sau diminuat la evaluarea raportului final, în funcție de calitate, impact, transferabilitate.

Aplicații:

Aplicația 8: Formulați un mesaj menit a fi postat pe o pagină de căutare a partenerilor pentru proiecte Erasmus+, cu referire la un viitor proiect al organizației școlare în care activați.

CONCLUZII:

Modulul *Proiecte și programe de intervenție în comunitate* din cadrul programului *Sciere, management și implementare proiecte* și-a propus o aplicare a conținutului modulelor precedente (*Scierea cererii de finanțare cu respectarea actelor normative în domeniu* și *Tehnici și instrumente de management și implementare proiecte*), în cadrul mai larg al proiectelor de intervenție în comunitate, cu focalizare pe cele educaționale.

Setul de teme propuse (*Politici educaționale și dezvoltare socială; Dezvoltarea comunitară și metode de intervenție; Proiecte și programe de intervenție educațională Perspective și actori în proiectele de intervenție; Etapele unui proiect educațional; Propunerea de finanțare a unui proiect educațional – specific și componente; Piața finanțatorilor proiectelor și programelor de intervenție*) au fost structurate de la general la particular, de la delimitările conceptuale până la aspectele particulare ale acțiunilor cheie din cadrul Erasmus+.

Prin parcurgerea seturilor de aplicații (prezentate în casete, la sfârșitul unităților tematice) și prin efectuarea temei pentru evaluarea finală (prin elaborarea unei cereri de finanțare pentru un proiect de intervenție comunitară, utilizând formatul solicitat pentru portofoliul final), cursanții pot dobândi competențele necesare managementului unui proiect de acest tip.

BIBLIOGRAFIE:

- Agabrian, Mircea. (2006). *Școala, familia, comunitatea. Manual*. Iași: Institutul European.
- Alecu, Simona. (2009). *Dezvoltarea organizației școlare. Managementul proiectelor*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Bârsănescu, Ștefan. (2003). *Politica culturii. Studiu de pedagogie*. Iași: Editura Polirom.
- Boudon, R., Besnard, P., Cherkaoui, M. și Lécuyer (coord.). (1996). *Dicționar de sociologie Larousse*, București: Editura Univers Enciclopedic.
- Calotă, Monica. (2013). *Programul Uniunii Europene pentru educație, formare profesională, tineret și sport 2014-2020 ERASMUS +* (Prezentare PowerPoint)
<http://cngi.is.edu.ro/ftp/2013-2014/Erasmus/Erasmus+.pdf>
- Cojocaru, Ștefan. (coord.) (2004). *Designul propunerilor de finanțare. Metodologie, modele de proiecte, comentarii*. Iași: Editura Lumen.
- Comisia Europeană. (2003). *Manualul ciclului de proiect*. București: Blueprint International.
http://www.ier.ro/documente/formare/Manual_PCM.pdf
- Comisia Europeană. (2005). *Metodologia managementului de proiect*.
http://ogradanoastra.org/pdf/metodologia_managementului.pdf
- Comisia Europeană. (2010). *Rezumatul național privind sistemele educaționale în Europa și reformele în curs: România*. Sursa:
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_RO_RO.pdf
- Commission of the European Communities. (2008). *Progress towards the Lisbon Objectives in Education and Training. Indicators and benchmarks*.
- Consiliul Uniunii Europene. (2009). *Mesaje din partea Consiliului EJC (Educație, Tineret și Cultură) în domeniul educației ca o contribuție la discuția privind Strategia Lisabona post-2010*.
- Consiliul Uniunii Europene. (2010). *Raport de activitate comun al Consiliului și al Comisiei privind punerea în aplicare a programului de lucru „Educație și formare profesională 2010”*.
- Council of the European Union. (2009). *Council Conclusions on a strategic framework for European cooperation in education and training ("ET 2020")*. Sursa:
- Crișan, A. (coord.). (2000). *Educația și învățământul - orizont 2015*. București: Editura Corint.
- Crișan, A. (coord.). (2003). *Reformă la firul ierbii*. București: Editura Humanitas Educațional.
- Cristea, Sorin. (1998). *Dicționar de termeni pedagogici*, București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Cristea, Sorin. (2003). *Politica educației. În Didactica Pro...Revistă de teorie și practică educațională*. Nr. 1(17) / 2003, pp.64-65. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”.
- Dan, M. (2001). *Politici sociale*. Cluj-Napoca: Ed. Napoca Star.
- Ecotop Oradea și Clubul Ecologic Transilvania. (2006). *Introducere în scrierea propunerilor de finanțare și managementul proiectelor*.
http://www.greenagenda.org/img_upload/93e765c8739c6010c3a0a1197d1d5c54/Manual_scriere_proiecte.pdf
- Ferréol, Gilles. (ed.) [1995] (1998). *Dicționar de sociologie*. Iași: Editura Polirom.
- Gherguț, Alois și Ceobanu, Ciprian. (2009). *Elaborarea și managementul proiectelor în serviciile educaționale. Ghid practic*. Iași: Editura Polirom.
- Gherguț, Alois. (2003). *Managementul serviciilor de asistență psihopedagogică și socială. Ghid practic*. Iași: Editura Polirom.
- Hastos, Andrei. (2007). *Educația ca instrument al dezvoltării sociale. În Cătălin Zamfir și Simona Stănescu. (coord). Enciclopedia dezvoltării sociale*. (pp. 195-202). Iași: Editura Polirom
- Hawtin, M., Hughes, G. și Percy-Smith, Janie (1998). *Community Profiling. Auditing social needs*. Buckingham: Open University Press.
- Iliescu, Victor și Gherghinescu, Oana. (2005). *Managementul proiectelor*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Ionescu, Ion I. (1997). *Sociologia școlii. Politici, Practici și actori ai educației școlare*. Iași: Editura Polirom.
- Iosifescu, Ș. (2000). *Elemente de management strategic și proiectare*. București: Editura Humanitas.
- Iucu, Romică. (2004). *Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii*. București: Editura

- Humanitas Educațional.
- Jaliu, Dragoș. (2007). *Managementul proiectelor – suport de curs*. București: Școala Națională de Studii Politice și Administrative. <http://www.scribd.com/doc/45778186/Support-Curs-Proiecte>
- Joița, E. (2000). *Managementul educațional. Profesorul manager*, Iasi, Ed. Polirom
- Jones, Linda J. (1994). *The Social Context of Health and Health Work*. London: Macmillan Press Ltd..
- Labăr, A. V. (2008), *Managementul proiectelor de cercetare pedagogică*. În C.Cucos (coord.). *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, pp.707-732. Iași : Editura Polirom.
- Lausset, Rosemarie. (2004). *Manualul autoevaluării. Ghid introductiv*. Berna: Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare. http://www.impact-see.org/download/SE_manual_RO.pdf
- Lock D. (2000), *Management de proiect*, Editura CODECS, București.
- Mihuț, L., Lauritzen, B. (1999). *Modele de politici sociale*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Miroiu, A. (coord). (1998). *Învățământul românesc astăzi. Studiu de diagnoză*. Iași: Editura Polirom.
- Nakamura, H. (1997). *Orient și Occident: O istorie comparată a ideilor*. București: Editura Humanitas.
- Niculescu, Rodica Mariana. (2000). *Formarea formatorilor*. București: Editura All Educational.
- Organizația Națională “Cercetații României”. (2000). *Managementul proiectelor și scrierea cererilor de finanțare. Suport de curs pentru modulul “Proiecte” - formare lideri de unitate*. <http://www.scribd.com/doc/7096348/MANAGEMENTUL-PROIECTELOR>
- Pascariu, Gabriela Carmen. (2006). *Politici europene. Suport de curs*. Iași: Universitatea „Al.I.Cuza”, Centrul de Studii Europene.
- Pop, Luana Miruna (coord). (2002). *Dicționar de politici sociale*. București: Editura Expert.
- Pupovci, Dukagjin. (2004). *Planificarea participativă de proiecte*. Adaptare după U. Schiefer și R. Doebel. *MAPA-PROJECT – A practical Guide to Integrated Project Planning and Evaluation*. http://www.impact-see.org/download/PP_manual_RO.pdf
- Sandu, Dumitru (coord). (2007). *Practica dezvoltării comunitare*. Iași: Editura Polirom.
- Sandu, Dumitru. (2005). *Dezvoltare comunitară. Cercetare, practică, ideologie*. Iași: Editura Polirom.
- Schaub, Horst și Zenke, Karl G. (2002). *Dicționar de pedagogie*. Iași: Editura Polirom.
- Șerdean, Ioan. (2002). *Pedagogie. Compendiu*. București: Editura Fundației „România de Mâine”.
- Stănică, Viorel (2012). *Dezvoltare comunitară. Suport de curs*. http://www.apubb.ro/wp-content/uploads/2011/02/dezvoltare-comunitara-_master_suport-de-curs.pdf
- Ștefănescu, Daniela Elena. (2005). *Managementul proiectelor europene. Note de curs*. București: Editura Fundației “România de Mâine”.
- Ungureanu, George și Mateoc-Sîrb Nicoleta. (2009). *Dezvoltare regională și rurală*. Iași: Tipo-Moldova.
- Vlăsceanu, L. (coord.). (2002). *Școala la răsruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului obligatoriu*. Iași: Editura Polirom.
- Voicu, Bogdan. (2002). *Politici educaționale*. În Luana Miruna Pop (coord.). *Dicționar de politici sociale*. (pp. 567-584). București: Editura Expert.
- Voiculescu F., Mircescu, M., Alecu, S. (2008). *Managementul proiectelor de cercetare în științele educației*. În D. Potolea (coord.). *Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat și gradul didactic II*, pp.507-542. Iași: Editura Polirom.
- www.anpedefp.ro
- www.edu.ro - Site oficial al Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului
- www.facebook.com/ErasmusPlusRO
- www.facebook.com/groups/erasmusplus.partners/
- www.facebook.com/pages/Erasmus-PLUS-Romania-2014-2020
- www.finantare.ro
- www.fonduri-structurale.ro

www.fonduri-ue.ro

www.responsabilitatesociala.ro

WYG International Ltd., Asistența tehnică a programului Phare TVET. (2007). *Ghid de elaborare a planurilor de acțiune / dezvoltare a școlii (PAS)*. Sursa: http://www.tvet.ro/Anexe/4.Anexe/01_GHID%20DE%20ELABORARE%20PAS.pdf

Zamfir, Cătălin și Stănescu, Simona (coord.). (2007). *Enciclopedia dezvoltării sociale*. Iași: Editura Polirom.

Zamfir, Elena și Zamfir, Cătălin (1998). *Politici sociale. România în context european*. București: Editura Alternative.

Zamfir, Elena, Preda M. (coord.) (2000). *Diagnoza problemelor sociale comunitare. Studii de caz*. București: Editura Expert.

Zani, Bruna, Palmonari, Augusto (coord.) [1996] (2003) *Manual de psihologia comunității*, Iași: Editura Polirom.

*** *Un instrument comun de autoevaluare a proiectelor educaționale europene din școală*, disponibil la adresa <http://www.anpcdefp.ro/userfiles/mice1.pdf>